

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

ПЛАН

1. Китайська Народна Республіка: загальна характеристика, конституційний розвиток та Основний закон.
2. Конституційний статус особистості та партійна система Китайської Народної Республіки.
3. Органи державної влади Китайської Народної Республіки.
4. Адміністративно-територіальний устрій, національна автономія та її райони. Місцеве управління і самоврядування.

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ДЕРЖАВУ

Китайська Народна Республіка – соціалістична держава у Східній Азії. Межує на півночі з Монголією, на північному заході – з Казахстаном, на північному сході – з Російською Федерацією та Північною Кореєю, на південному заході – з Індією та Непалом, на півдні – з Бутаном, М'янмою (раніше Бірма), Лаосом і В'єтнамом, на південному сході омивається Південно-китайським морем. Має площу 9 596 960 кв. км (третє місце в світі), столиця – Пекін.

ПРАПОР І ГІМН КНР

Прапор КНР («П'ятизірковий Червоний Прапор») був розроблений Зен Ліансоном, економістом та актором з провінції Чжецзян, та затверджений 1 жовтня 1949 р. на Народній політичній консультативній раді. Червоний колір прапору символізує революцію, комунізм. Велика п'ятикутна жовта зірка у лівому верхньому куті – Комуністичну партію Китаю, а дуга з чотирьох малих зірок – чотири класи населення: робочих, селян, інтелігенцію та «патріотичну буржуазію» (пропорції: 2:3), а малі зірки втричі менші за велику зірку.

«Марш добровольців» – державний гімн Китайської Народної Республіки (включаючи Гонконг та Аомінь), написаний у 1934 році під час китайсько-японської війни. Автор тексту відомий поет **Т'єн Хан**, а музики – **Ньє Ер**. 14 березня 2004 р. офіційний статус гімну був закріплений у Конституції КНР.

ГЕРБ КНР

Герб Китайської Народної Республіки був прийнятий 20 вересня 1950 р. Складається він із зображення Воріт Небесного Спокою (входу в Заборонене Місто з площі Тяньаньмень в Пекіні) у червоному колі.

Над зображенням Воріт розміщуються п'ять зірок, як на державному прапорі КНР. Круг обрамляють колоски пшениці, що відображає філософію аграрної революції моїстів. У центрі нижньої частини обрамлення розміщене колесо-зубачка, що символізує промислових робітників. В центрі герба зображена площа в Пекіні, на якій височіють ворота Тяньаньмень, що перекладається як «Ворота Небесного спокою». Ці ворота символізують давні традиції китайської нації.

ПОЧАТОК КОНСТИТУЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КИТАЮ

Зародження ідей конституціоналізму в Китаї відбувалось у кінці XIX ст. У «Меморандумі 10 тисяч слів», адресованому імператорському трону прибічниками реформ Кан Ювейєм, Лі Цичао, Тань Ситуром, містилась вимога не тільки прийняття Конституції, а й скликання парламенту, залучення суспільства до політичного управління.

Новий етап конституційного розвитку Китаю почався після перемоги Учанського повстання революційної армії у 1911 р. Імператриця від імені малолітнього імператора Пу І відреклась від престолу, а 1 січня 1912 р. була проголошена Китайська республіка на чолі з тимчасовим президентом **Сунь Ятсеном**. Однак, спроба встановити стабільний буржуазно-демократичний державний лад виявилась невдалою.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК КНР

Офіційне проголошення КНР відбулося на мітингу в Пекіні 1 жовтня 1949 р., а Конституція КНР була затверджена 20 вересня 1954 р. Разом з нею було прийнято п'ять органічних законів, які визначали структуру та принципи діяльності Всекитайських зборів народних представників, Державної ради (уряду), місцевих органів державної влади та державного управління, органів суду та прокуратури.

Конституція неодноразово змінювалася. Зокрема, по завершенні т. зв. «культурної революції» до конституції найбільш потужні зміни були внесені у січні 1975 р. та у березні 1978 р.

Чинна Конституція КНР було прийнята 4 грудня 1982р., після всенародного обговорення.

КОНСТИТУЦІЯ КНР

Конституція КНР у чинній редакції є писаним кодифікованим Основним законом держави, який включає в себе текст Конституції, що складається з преамбули та 138 статей, розподілених на чотири розділи: загальні положення, основні права та обов'язки громадян, державні органи, державні символи, а також тексти поправок (31 стаття).

Основні ознаки Конституції КНР:

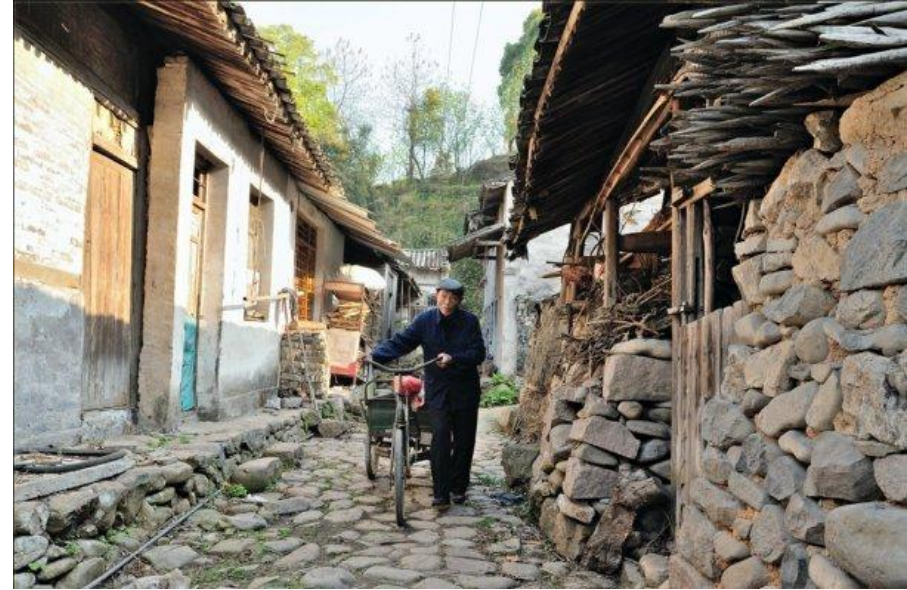
1. *Верховенство та вища юридична сила.*
2. *Жорсткий характер.*
3. *Соціалістичний характер*, що проявляється у встановленні «демократичної диктатури народу» і системи демократичного централізму, соціалістичної суспільної власності на засоби виробництва, офіційної соціалістичної ідеології: марксизм-ленінізм, ідеї **Мао Дзедуна та Ден Сяопіна**.
4. *Політично-економічний характер.*
5. *Відсутність принципу прямої дії конституційних норм*, що пояснюється її політичним характером та загальністю положень. Так, Верховний народний суд КНР в 1955 р. та в 1986 р. прийняв два укази дня нижчестоящих судів, де стверджувалось:
 - під час призначення міри покарання з кримінальних справ не можна посилатись на норми Конституції;
 - Конституція КНР не відноситься до актів на які можна посилатись та на які не можна посилатись у мотивувальній частині судового рішення.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЛЮДИНИ В КНР

Правовий статус людини в КНР залежить від її приналежності до певної категорії – до громадян, іноземців або осіб без громадянства. При цьому слід відзначити, що іноземці та апатриди не прирівняні до громадян у цілому щодо будь-якої частини прав і свобод. Так, відповідно до норм закону «Про в'їзд та виїзд», що набув чинності 1 липня 2013 р., іноземці, що перебувають і проживають в Китаї, не повинні займатися будь-якою діяльністю, несумісною з вказаними ними причинами свого перебування або проживання, і повинні покинути Китай до закінчення відведеного періоду їх перебування і проживання. Також іноземці не можуть без дозволу відвідувати місця, в'їзд в які для іноземців обмежений.

На визначення правового статусу особи також впливає те, на якій території проживає ця особа, оскільки правовий статус мешканців особливих адміністративних районів та особливих економічних зон відрізняється від загального статусу громадян. Проте Конституція в частинах другій та третій ст. 33, встановлюючи рівність громадян перед законом, вказує, що кожен громадянин користується правами, передбаченими Конституцією і законами, і в той же час повинен виконувати передбачені ними обов'язки.

ГРОМАДЯНСТВО КНР

Найбільш важливе значення для визначення правового статусу особистості в КНР має наявність (або відсутність) громадянства. Питання, пов'язані з громадянством КНР, регулюються Конституцією і Законом «Про громадянство КНР» 1980 р., який ґрунтується на перевазі принципу «права крові» при визначенні громадянства КНР, одночасно з цим відображаючи принцип рівності батьків при визначенні громадянства дитини. У тих випадках, коли «право крові» не може бути застосовано, діє «право ґрунту». Іншою важливою особливістю регулювання в КНР інституту громадянства є принцип невизнання подвійного громадянства (ст. 3 Закону про громадянство).

Китайські громадяни, які постійно проживають на території іншої держави, в разі добровільного набуття ними іноземного громадянства втрачають громадянство КНР (ст. 9). Однак, право виходу з громадянства не розповсюджується на державних службовців та військовослужбовців.

Питання громадянства вирішуються [Міністерством суспільної безпеки КНР](#).

ПРАВА І СВОБОДИ В КНР

Конституційне регулювання прав і свобод в КНР також відрізняється рядом особливостей:

- заперечення концепції «природних прав» – права і свободи надаються громадянам КНР тільки державою і тільки держава визначає перелік і обсяг цих прав і свобод;
- виділення правового статусу китайців, що проживають за кордоном, і китайців-репатріантів. Наявність даних норм показує, яке велике значення надається в КНР зв'язків з китайською діаспорою;
- в конституційній характеристиці права власності (і успадкування) акцент зроблено на його суспільній функції, що відповідає домінуванню колективістських засад у житті Китаю;
- в Конституції КНР відсутній ряд громадянських прав і свобод, що винесені в більшості країн на конституційний рівень (право на життя, свобода думки та ін.);
- відсутнє закріплення матеріальних гарантій багатьох прав і свобод, передусім цивільних і політичних, що веде до порушень прав людини;
- права і свободи мають яскраво виражену соціалістичну спрямованість, оскільки вони служать цілям і завданням будівництва соціалізму в Китаї. Права і свободи диференціюються за соціально-класовою ознакою, зокрема, розрізняють права громадян та права трудящих (наприклад, право на освіту мають всі громадяни, а право на відпочинок – тільки трудящі);
- детальне регулювання обов'язків громадян. Велика частина цих обов'язків носить яскраво виражений соціалістичний характер і відображає соціалістичні реалії (наприклад, обов'язок трудитися або дотримуватися трудової дисципліни), а обов'язок «охороняти честь і інтереси Батьківщини» разом з її безпекою являє собою по суті заборону будь-якої опозиції.

ОБОВ'ЯЗКИ В КНР

До числа основних обов'язків громадян КНР ставляться обов'язки дотримуватися Конституції і законів країни; зберігати державну таємницю; берегти суспільну власність; дотримуватись трудової дисципліни і суспільний порядок, поважати норми суспільної моралі; охороняти безпеку, честь та інтереси батьківщини, захищати вітчизну і відображати агресію, при цьому військова служба та участь в народному ополченні є обов'язком громадян; захищати єдність держави і згуртованість всіх національностей країни; відповідно до закону платити податки. Праву на освіту відповідає конституційний обов'язок вчитися, а праву на працю – почесний обов'язок всіх працездатних громадян трудитися. До числа конституційних також відноситься обов'язок батьків утримувати та виховувати неповнолітніх дітей, а повнолітніх дітей утримувати і підтримувати батьків.

Специфічним є обов'язок подружжя «здійснювати політику планування народжуваності» (ст. 49), що пов'язано зі складною демографічною ситуацією в країні. Так, у міській родині дозволяється мати не більше однієї дитини, а в сільській місцевості – не більше двох (для неханьських народностей ця норма трохи вище).

Конституція наголошує, що громадяни КНР, здійснюючи свої права і свободи, не повинні завдавати шкоди інтересам держави, суспільства і колективу, законним свободам і правам інших громадян (ст. 51 Конституції КНР).

ПАРТІЙНА СИСТЕМА В КНР

Найважливішою особливістю конституційного механізму влади в КНР є керівництво державою і суспільством з боку Комуністичної партії Китаю, фактичне зосередження влади в центрі і на місцях в руках партійних структур (партійних комітетів та партійних функціонерів), що дозволяє охарактеризувати державу як партократичну. У той же час самі партійні органи безпосередньо не здійснюють державну владу, а прийняті ними рішення реалізуються через формально непартійні органи та організації, насамперед через державні структури.

Іншою істотною особливістю політичного режиму КНР є наявність, крім Комуністичної партії Китаю, ще восьми інших політичних партій.

Слід зазначити, що в Китаї склалася так звана «система багатопартійного співробітництва та демократичних консультацій» під керівництвом партії, яка істотно відрізняється від існуючих в інших країнах багатопартійних систем насамперед тим, що вона складалася історично, має глибокі традиції, які відображають особливості політичної системи КНР, де некомуністичні партії виступають не як опозиційні, а як «дружні» по відношенню до Комуністичної партії Китаю партії. Певну самостійність проявляють ці партії у справі розвитку економіки, науки і техніки, охорони здоров'я, освіти і культури. Важлива роль відводиться цим партіям у налагодженні тісних багатосторонніх (у тому числі й економічних) контактів з етнічними китайцями, проживають за кордоном (хуацяо), в роботі з реемігрантів, а також у реалізації політичного курсу КНР на мирне воз'єднання з Тайванем на принципах «одна держава – дві системи».

Крім політичних партій важливою ланкою політичної системи КНР є масові громадські чи «народні» організації, загальне число яких в даний час близько 2 тис.

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Відповідно до чинної Конституції КНР «вся влада в Китайській Народній Республіці належить народу, який здійснює її через Всекитайські збори народних представників і місцеві збори народних представників різних ступенів» (ст. 2), які обираються демократичним шляхом, відповідальні перед народом і знаходяться під його контролем (ст. 3).

Особливістю державного механізму КНР є існування двох законодавчих органів – Всекитайських зборів народних представників та його Постійного комітету. Специфіка Китаю проявляється також і в тому, що повноваження колегіального глави держави здійснюються спільно Постійним комітетом Всекитайських зборів народних представників і Головою КНР. При цьому усі органи виконавчої та судової влади формуються зборами народних представників, відповідальні та підконтрольні ним.

Таким чином, повністю заперечується принцип розподілу державної влади і проголошується верховенство і повновладдя представницьких установ.

ВИБОРЧА СИСТЕМА В КНР

Питання організації і проведення виборів у збори народних представників різних рівнів регулюється окремими статтями Конституції, Законом КНР про вибори до Всекитайських зборів народних представників та Законом про організацію місцевих зборів народних представників і місцевих народних урядів різних ступенів (в редакції 2004 р.).

Кожен виборець має один голос. Це не означає, однак, що в КНР встановлено рівне виборче право, оскільки законодавство передбачає поєднання зменшеного представництва для сільського населення порівняно з міським і збільшеного – для національних меншин (які також можуть відноситися до сільського населення), що визначає специфіку виборчого права КНР.

Для КНР характерно поєднання прямих і багатоступеневих виборів. Прямі вибори застосовуються для формування зібрань народних представників міст без районного поділу, міських районів, повітів, автономних повітів, волостей, національних волостей і селищ. Представницькі органи провінційного рівня та Всекитайські збори народних представників формуються шляхом багатоступеневих виборів, причому депутати нижчестоящих зборів народних представників обирають депутатів вищестоящих зборів народних представників.

ВСЕКИТАЙСЬКІ ЗБОРИ НАРОДНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ

Вищим органом державної влади в КНР, згідно ст. 57 Конституції, є однопалатний парламент – Всекитайські збори народних представників. Правовий статус Всекитайських зборів народних представників закріплюється Конституцією та Законом «Про організацію Всекитайських зборів народних представників». Термін повноважень Всекитайських зборів народних представників – 5 років. Загальна кількість депутатів Всекитайських зборів народних представників не повинна перевищувати 3 тис. осіб.

Депутати Всекитайських зборів народних представників, як і депутати всіх інших зборів народних представників, не працюють на постійній основі, а виконують депутатські обов'язки, не припиняючи своєї основної виробничої діяльності, що, за офіційною позицією законодавців, дозволяє депутатам не відриватися від народу, краще знати реальну дійсність, потреби населення і в ході депутатської діяльності втілювати їх у життя.

Повноваження Всекитайських зборів народних представників багато в чому аналогічні повноваженням представницьких установ в інших країнах. Так, вони здійснюють внесення змін до Конституції, а також конституційний контроль; приймають так звані «основні закони»: кримінальні, цивільні, про державну структури тощо і вносять до них зміни; розглядають і затверджують плани економічного і соціального розвитку та звіти про їх використання, а також державний бюджет; формують найважливіші державні органи та звільняють з посади вищих посадових осіб (весь склад Постійного комітету Всекитайських зборів народних представників, Прем'єра Державної ради (уряду) і його персональний склад, голову Центральної військової ради, голову Верховного народного суду і генерального прокурора Верховній народної прокуратури), затверджує особливі автономні райони і їх режим; вирішує питання війни і миру та інше. У відповідності до п. 15 ст. 62 Конституції перелік повноважень Всекитайських зборів

ПОСТІЙНИЙ КОМІТЕТ ВСЕКИТАЙСЬКИХ ЗБОРІВ НАРОДНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ

Постійний комітет Всекитайських зборів народних представників є постійно діючим органом Всекитайських зборів народних представників, одночасно з цим здійснює поряд з Всекитайськими зборами народних представників законодавчу владу в країні. Фактично ж у період між сесіями Всекитайських зборів народних представників він здійснює всі його основні функції. Постійний комітет Всекитайських зборів народних представників як вищий колегіальний орган державної влади має власні повноваження, що дозволяє саме його розглядати як державний інститут, багато в чому аналогічний парламентам в інших країнах. Крім того, Постійний комітет Всекитайських зборів народних представників здійснює ряд традиційних повноважень глави держави (спільно з Головою КНР).

Постійний комітет обирається Всекитайськими зборами народних представників з числа депутатів. До його складу входять приблизно 200 осіб – голова, його заступники, начальник секретаріату та члени Комітету.

Термін повноважень Постійного комітету відповідає терміну повноважень Всекитайських зборів народних представників (5 років) і припиняється з моменту обрання знов сформованими Всекитайськими зборами народних представників нового Постійного комітету. **Голова Постійного комітету Всекитайських зборів народних представників** та його заступники не можуть займати посаду більше двох термінів поспіль.

До числа власних повноважень Постійного комітету Всекитайських зборів народних представників відносяться: тлумачення Конституції, законів і конституційний контроль; законодавча діяльність, тобто прийняття законів з приватних питань (приватні закони), за винятком основних законів, прийняття яких віднесено до відання Всекитайських зборів народних представників; контроль за роботою Державної ради, Центральної військової ради, Верховного народного суду і Верховної народної прокуратури; скасування адміністративно-правових актів, постанов і розпоряджень Державного ради, актів органів влади провінційної ланки, що суперечать Конституції та законам; прийняття рішень про ратифікацію чи денонсацію міжнародних договорів, про загальну або часткову мобілізацію, про введення надзвичайного стану.

Лі Чжаншу

ГОЛОВА КНР

Голова КНР – це одноосібний вищий виконавчий орган Всекитайських зборів народних представників та Постійного комітету Всекитайських зборів народних представників.

Голова КНР (і його заступник – Віце-голова КНР) обираються Всекитайськими зборами народних представників і підпорядковується їм. На цей пост може бути обраний громадянин КНР, який досяг 45 років і володіє активним і пасивним виборчим правом. Термін їх повноважень відповідає строку повноважень Всекитайських зборів народних представників, тобто п'ять років, причому одна й та ж особа може обіймати зазначену посаду не більше двох строків підряд.

Повноваження Голови КНР можна розділити на дві частини:

- повноваження, якими він наділений як глава держави (прийняття іноземних дипломатичних представників, здійснення представницьких функцій);
- повноваження, якими він наділений на основі рішень Всекитайських зборів народних представників і Постійного комітету Всекитайських зборів народних представників (опублікування законів, призначення і звільнення вищих посадових осіб держави: прем'єра, заступників прем'єра і членів Державної ради, міністрів тощо; нагородження державними нагородами, присвоєння почесних звань; направлення та відкликання дипломатичних представників КНР; ратифікація і денонсація міжнародних договорів КНР; опублікування ряду указів Постійного комітету Всекитайських зборів народних представників – про помилування, про введення воєнного стану, про мобілізацію, а також оголошення про стан війни).

Основні акти, прийняті Головою КНР, фактично оформляють рішення Всекитайських зборів народних представників і його Постійного комітету.

Процедура вирішення конфліктної ситуації, коли Голова КНР відмовляється підписати той чи інший акт, законодавством не передбачена.

Сі Цзіньпін

ДЕРЖАВНА РАДА КНР

Відповідно до Конституції та Закону про організацію Державної ради, центральним народним урядом КНР є Державна рада, що визначається як виконавчий орган державної влади, вищий державний адміністративний орган країни (ст. 85).

Особливістю правового становища Державної ради є те, що, з одного боку, вона є виконавчо-розпорядним органом державної влади, тобто Всекитайських зборів народних представників і його Постійного комітету, у зв'язку з чим у своїй діяльності реалізує рішення вищих органів влади країни, а з іншого-виступає як вищий орган державного управління загальної компетенції, який керує усіма галузями державного управління та іншими органами державної адміністрації.

Формування Державної ради відбувається на першій сесії новообраних Всекитайських зборів народних представників: главу Державної ради – **Прем'єр-міністра** – затверджують Всекитайські збори народних представників за поданням Голови КНР. Всі інші особи, що входять до Державної ради (заступники прем'єра, члени Державної ради, міністри, голови державних комітетів, головний ревізор (у ранзі міністра), начальник Секретаріату (Канцелярії) затверджуються Всекитайськими зборами народних представників за поданням Прем'єр-міністра.

До числа найважливіших повноважень Державної ради КНР відносяться: складання планів господарського і соціального розвитку, державного бюджету і керівництво роботою по їх реалізації; управління економічним і оборонним будівництвом, зовнішніми зв'язками, питаннями освіти науки, культури і т. д., охорона прав зарубіжних китайців і реемігрантів, що забезпечує права національних меншин; затвердження територіального поділу провінцій, автономних районів, міст центрального підпорядкування; прийняття рішення про введення надзвичайного стану на окремих територіях всередині провінцій, автономних районів і міст центрального підпорядкування і т. д.

Лі Кецянь

ЦЕНТРАЛЬНА ВІЙСЬКОВА РАДА КНР

Центральна військова рада КНР – інституція, яка немає аналогів в інших країнах. Центральна військова рада є органом, що здійснює керівництво усіма збройними силами країни. На практиці у її віданні знаходяться не тільки збройні сили Народно-визвольної армії Китаю, а й усі інші збройні формування країни, включаючи народне ополчення і збройну народну міліцію.

Центральна військова рада складається з голови, його заступників і членів. Голова Центральної військової ради обирається Всекитайськими зборами народних представників, кандидатури інших членів затверджуються Всекитайськими зборами народних представників за поданням голови Центральної військової ради. Термін його повноважень відповідає терміну повноважень Всекитайських зборів народних представників.

Конституція встановлює відповідальність голови Центральної військової ради перед Всекитайськими зборами народних представників та їх Постійним комітетом. Очолює Центральну військову раду генеральний секретар Центрального комітету Комуністичної партії Китаю (відповідно до її Статуту голова Військової ради обирається з числа членів Постійного комітету Політбюро Комуністичної партії Китаю).

Подібна структура керівництва збройними силами країни, як вважають в Китаї, пов'язана з необхідністю посилення централізації керівництва в галузі військового будівництва, і дана структура управління забезпечує єдність керівництва збройними силами з боку Комуністичної партії Китаю і держави. Власне ж збройні сили КНР складаються з Народно-визвольної армії Китаю, Військ народної озброєної поліції та народного ополчення.

СУДИ В КНР

Згідно ст. 123 Конституції народні суди КНР є державними судовими органами, однак не закріплюється принцип здійснення правосуддя виключно судами, що пов'язано з проведенням «судів мас» та судових мітингів з найбільш важливих для суспільства справ. Правовий статус судових органів врегульовано Конституцією КНР, Законом «Про організацію народних судів різних ступенів» 1979р. зі змінами 1983 р. і Законом «Про суддів» 1995 р.

Система судових органів є дволанковою, до її складу входять Верховний народний суд, який відповідальний перед Всекитайськими зборами народних представників та їх Постійним комітетом, місцеві народні суди, військові та інші спеціалізовані суди (наприклад морські суди у портових містах).

Кандидат на посаду судді повинен мати громадянство КНР, досягти 23-річного віку, «підтримувати Конституцію КНР», мати «хороші політичні і професійні якості, а також зразкову поведінку», володіти фізичним здоров'ям, мати диплом про закінчення вузу за юридичною спеціальністю чи іншій спеціальності, але при наявності спеціальних юридичних знань і стажу не менше двох років, або мати вчений ступінь бакалавра права і стаж роботи не менше одного року, або ж ступінь магістра права, доктора юридичних наук, на які не поширюється ценз трудового стажу.

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ КНР

За формою адміністративно-територіального устрою КНР є централізованою унітарною державою, яка включає в себе автономні національно-територіальні утворення.

У Китаї згідно ст. 30 Конституції діє триланкова система адміністративно-територіального поділу: 1) верхня ланка – провінції, автономні області і міста центрального підпорядкування, 2) середня ланка – провінції й автономні області діляться на автономні округи, повіти, автономні повіти і міста, 3) нижня ланка – повіти й автономні повіти діляться на волості, національні волості та селища. Автономні області, автономні округи та автономні повіти разом іменуються – райони національної автономії. Особливі адміністративні райони – це колишні колоніальні володіння Аоминь (Макао) і Сянган (Гонконг), повернуті Китаю відповідно Португалією та Великобританією. Вільні економічні зони – територіальні одиниці зі спеціальним митним режимом.

Структура сучасного адміністративного поділу КНР закріплюється в Конституції, а зміни в територіальну організацію країни можуть бути внесені тільки рішеннями Всекитайських зборів народних представників або Державної податкової ради КНР. Разом з тим адміністративно-територіальний розподіл провінцій, автономних районів, міст центрального підпорядкування, а також територіальний поділ автономних округів, повітів, міст затверджується Державною радою КНР.

МІСЦЕВЕ УПРАВЛІННЯ В КНР

Система місцевих органів влади будується згідно з територіальним поділом. Правовий статус місцевих органів влади регулюється Конституцією КНР і Законом про організацію місцевих зборів народних представників і місцевих народних урядів 1979 р. зі змінами. Згідно з частиною першою ст. 95 Конституції в територіальних одиницях, зазначених в ст. 30, крім національно-автономних, формуються збори народних представників і народні уряди. Місцеві збори народних представників є органами державної влади на місцях і розглядаються як складова частина єдиної системи представницьких установ, очолюваних Всекитайськими зборами народних представників. Збори повітового рівня та вищі заснують постійні комітети. Закон же встановив, що волосні і селищні збори обирають на термін своїх повноважень голів та їх заступників.

У кварталах (мікрорайонах) міських районів і міст, які не мають районного поділу, створюються квартальні канцелярії – делеговані органи районних урядів, в завдання яких входить робота серед населення за дорученням місцевих урядів, керівництво роботою комітетів населення, передача пропозиції населення в низові органи державного управління. На рівні кварталів функціонують організації самоврядування («самодіяльні організації») – комітети міського та комітети сільського населення за місцем проживання, що діють під керівництвом створюваних в них партосередків Комуністичної партії Китаю. Ці організації, з одного боку, вирішують всі місцеві питання самоврядування в даному кварталі, а з іншої – місцеві уряди покладають на них деякі адміністративні функції, наприклад, охорони громадського порядку, закупівля зерна, набору в армію, допомоги особливо потребуючим, дозволи виникають між жителями спорів, передачі пропозицій і побажань населення в народні уряди і т. д.

РАЙОНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АВТОНОМІЇ КНР

Для вирішення національного питання в КНР застосована адміністративна форма автономії. Національні меншини (уйгури, тибетці, маньчжури, монголи тощо), що компактно проживають можуть створювати три види автономних утворень: автономну область, автономний округ, автономний повіт. В даний час в КНР створено 5 автономних областей.

З точки зору національного складу автономні утворення класифікуються за трьома групами:

- автономні утворення, створені на основі компактного проживання кількох національних меншин (наприклад, автономний округ національностей мяо та дун в південно-східній частині провінції Туйчжоу, Дунліньській багатонаціональний автономний повіт в провінції Гуансі та ін);
- автономні утворення, створені на основі проживання однієї національної меншини (наприклад, **Тибетський** автономний район, Нінся-Хуейський автономний район, Ляишаньській автономний округ та ін);
- автономні утворення, побудовані на основі компактного проживання однієї національної меншини, з включенням до їхнього складу менших за розміром автономних утворень інших національних меншин (так, у складі Синьцзян-Уйгурському автономному області утворені автономні округи та автономні повіти казахської національності та ін.).

Правовий статус автономних утворень, крім Конституції, врегульовано Законом КНР про районну національної автономії 1964 р.

Автономні утворення наділені правом приймати нормативні акти, що регулюють їх правовий статус. Якщо рішення, постанови чи накази та інструкції вищих державних органів не відповідають реальним умовам в автономному утворенні, його органи самоврядування можуть з дозволу вищестоящих органів призупиняти виконання даних актів

